

POLSKA AKADEMIA NAUK
Wydział IV Nauk Technicznych
KOMITET ZRÓWNOWAŻONEJ GOSPODARKI
SUROWCAMI MINERALNYMI

z siedzibą przy Instytucie Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią PAN
31-261 Kraków, ul. J. Wybickiego 7A
tel.: +12 / 632 33 00, fax: +12 / 632 35 24, e-mail: lidia.gawlik@min-pan.krakow.pl

Przewodniczący:

Prof. dr hab. inż.
Eugeniusz MOKRZYCKI
Instytut Gospodarki Surowcami
Mineralnymi i Energią PAN,
Kraków
tel. +12 / 617 16 09
fax +12 / 632 35 24
e-mail: mokrzy@min-pan.krakow.pl

Zastępcy przewodniczącego:

Prof. dr hab. inż.
Krzysztof GALOS
Instytut Gospodarki Surowcami
Mineralnymi i Energią PAN,
Kraków

Prof. dr hab.
Krzysztof SZAMALEK
Uniwersytet Warszawski,
Warszawa

Członkowie:

Dr hab. inż.
Lidia GAWLIK
Instytut Gospodarki Surowcami
Mineralnymi i Energią PAN,
Kraków

Prof. dr hab. inż.
Jan KUDEŁKO
Politechnika Wroclawska,
Wrocław

Dr hab. inż.
Barbara RADWANEK-BAK
Instytut Gospodarki Surowcami
Mineralnymi i Energią PAN,
Kraków

Sekretarz:

Dr hab. inż.
Lidia GAWLIK
Instytut Gospodarki Surowcami
Mineralnymi i Energią PAN,
Kraków
tel. +12 / 617 16 04
fax +12 / 632 35 24
e-mail: lidia.gawlik@min-pan.krakow.pl

Stanowisko Komitetu Zrównoważonej Gospodarki Surowcami Mineralnymi PAN
z dnia 18.07.2023 roku w sprawie rozwiązań dotyczących ochrony złóż kopalin
zawartych
w ustawie z dnia 16.06.2023 roku o zmianie ustawy Prawo geologiczne i
górnictwe

W dniu 5.05.2023 roku do Sejmu wpłynął rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy - Prawo geologiczne i górnicze oraz niektórych innych ustaw (druk nr 3238). Po właściwym procedowaniu, ustawa ta została uchwalona przez Sejm z dnia 16.06.2023 roku i skierowana do Senatu. W dniu 14.07.2023 roku Senat odrzucił tą ustawę i odesłał ją do Sejmu.

Niniejsze stanowisko dotyczy wybranych regulacji, które wprowadza w/w ustawa, dotyczących instrumentów ochrony złóż, w szczególności poprzez wprowadzenie instytucji złóż strategicznych (art. 94a-96 ustawy Prawo geologiczne i górnicze – pgig).

1. Wyżej wymieniona nowelizacja pgig, w obszarze dotyczącym ochrony złóż kopalin, jest zdaniem Komitetu dalece niewystarczająca w stosunku do zgłaszanych przez środowiska naukowe i gospodarcze potrzeb. Co więcej, częściowo - wobec wprowadzonych doraźnych i nie przemyślanych zmian – może okazać się nieskuteczna (z punktu widzenia celu deklarowanego w uzasadnieniu) lub wadliwa. Zaproponowane w nowelizacji pgig definicje są niepełne i niewłaściwie sformułowane, pozwalają na ich szeroką wykładnię, przekraczającą cele projektodawcy (wskazane w uzasadnieniu) i zasady racjonalnej, zrównoważonej gospodarki zasobami mineralnym. Naruszają one także zasady techniki legislacyjnej określone w Rozporządzeniu Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie "Zasad techniki prawodawczej" (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 283).
2. Deklarowana ochrona zasobów mineralnych Kraju (źródeł surowców dla gospodarki) sprowadza się w rozwiązaniach wprowadzanych tą nowelizacją zasadniczo tylko do ochrony udokumentowanych złóż kopalin, a w szczególności złóż strategicznych (art. 94a pgig). Brak natomiast w tej nowelizacji m.in. właściwej ochrony wód podziemnych (poza - w pewnej mierze - wodami będącymi kopalinami: leczniczymi, termalnymi, mineralnymi), brak ochrony obszarów prognostycznych i perspektywicznych kopalin (jako możliwych przyszłych złóż kopalin o znaczeniu strategicznym, wreszcie – brak ochrony przestrzeni górotworu *per se*, niezbędnej dla szeregu działań gospodarczych, w tym wykorzystywania pod magazyny podziemne (także wodoru) lub składowiska odpadów. Co więcej, marginalnie potraktowano tu

występujące i udokumentowane w złożach kopaliny towarzyszące i współwystępujące oraz pierwiastki śladowe, których rozpoznawanie i ochrona, a następnie wykorzystanie, powinno być jednym z celów nowelizacji pod kątem deklarowanego zapewnienia bezpieczeństwa surowcowego kraju.

3. Koncepcja złóż strategicznych (wprowadzana art. 94a–94c pggig oraz art. 50 ust. 1 przepisów przejściowych) jest pewnym krokiem w kierunku zapewnienia szczególnej ochrony najbardziej cennym krajowym złożom kopalin. Szczegółowe zapisy w tym względzie (np. art. 94a ust. 5–7) do pewnego stopnia przypominają regulacje dotyczące złóż mineralnych o znaczeniu narodowym, wprowadzone w Szwecji ponad 20 lat temu. Aby jednak określić, które złoża kopalin są najbardziej cenne, niezbędna jest zdaniem Komitetu odpowiednia metodyka waloryzacji złóż kopalin (np. proponowana w 2011 roku i latach późniejszych przez Niecia i Radwanek-Bąk - ze złożami do najwyższej ochrony, czy też proponowana w 2018 roku i latach kolejnych w projekcie unijnym MINATURA2020 metodyka wyznaczania złóż kopalin o znaczeniu publicznym). Takie podejście powinna uwzględniać nie tylko złoża kopalin o znaczeniu dla całej gospodarki kraju, ale także złoża o bardzo dużym znaczeniu regionalnym czy ponadregionalnym (np. najlepsze złoża do produkcji kruszyw). Należy przy tym zauważyć, iż zdaniem Komitetu kwestia ta powinna być regulowana przez rozporządzenie wykonawcze (np. właściwego Ministra) na podstawie delegacji ustawowej. W obecnej nowelizacji pggig nie ma jednak takiej delegacji ustawowej dotyczącej tej kwestii.
4. Biorąc pod uwagę reformę regulacji dotyczących polityki rozwoju, zagospodarowania przestrzennego, nowej polityki surowcowej państwa, ochrony środowiska, a także gospodarki odpadami i wodami, powinny być one skorelowane z nową, horyzontalnie zintegrowaną Koncepcją Rozwoju Kraju, rzutując na zapewnienie bezpieczeństwa surowcowego. Tymczasem w nowelizacji ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym znowelizowanej z dnia 7.07.2023 r. występują błędy, zarówno w założeniach, jak i procedurach, przyjmowanych dla tych kluczowych dokumentów, powodując niespójność z przyjętą właśnie przez Sejm nowelizacją pggig. Należy tu wskazać braki kompatybilności i komplementarności w warstwie stosowanych pojęć, instytucji, a także merytorycznych rozwiązań, szczególnie tych dotyczących zapewnienia spójności i subsydiarności w zarządzaniu zasobami surowcowymi kraju.
5. Ani ostatnia nowelizacja pggig, ani kierunki wskazane w Polityce surowcowej państwa, nie odnoszą się do pilnej potrzeby zapewnienia nowego przyjaznego klimatu dla inwestorów w sektorze mineralnym. W szczególności dotyczy to potrzeby pozyskania *know how* w zakresie innowacyjnych technologii eksploatacji złóż w trudnych warunkach geologiczno-górnictwowych lub przy zagrożeniu środowiskowym, czy też optymalizacji pozyskiwania surowców z urobku lub odpadów, przy wzbogacaniu lub przetwarzaniu kopaliny głównej, kopalin współwystępujących, pierwiastków śladowych. Tymczasem w Polsce, wobec wieloletnich opóźnień i zaniechań, odczuwany jest niedostatek innowacyjnej myśli technicznej i nowoczesnych rozwiązań, dla zagospodarowania znanych – choć w różnym stopniu rozpoznanych - złóż kopalin. Bez otwarcia sektora mineralnego na inwestorów zagranicznych polskie aktywa w postaci zasobów kopalin mogą nie przynosić Polsce odpowiednich korzyści. Równie istotna jest potrzeba nowoczesnej weryfikacji zasobów danych geologicznych z punktu widzenia dzisiejszych potrzeb surowcowych i dostępnych technologii rozpoznawania i wydobycia kopalin. Należałoby dokonać ponownych badań niektórych próbek i rdzeni

wiertniczych przechowywanych w magazynach przez PIG przy użyciu nowych metod analitycznych o szerszym spektrum detekcji pierwiastków chemicznych. Mogłoby to przynieść uzyskanie nowych informacji o przesłankach złożowych wśród wcześniej badanych formacji skalnych, dając nowe impulsy naukowe do prowadzenia badań złożowych.

Polska nadal, jak przed trzydziestu laty, podczas przygotowywania pierwszej ustawy Prawo geologiczne i górnicze, jest w okresie dostosowywania regulacji gospodarki surowcowej do nowych potrzeb i wyzwań. Dystans do rozwiniętych gospodarek w tym względzie wydaje się niestety zwiększać, a nie zmniejszać. Przykładowo, w naszej ocenie rysuje się silna potrzeba nowoczesnej weryfikacji zasobów danych geologicznych z punktu widzenia dzisiejszych potrzeb surowcowych i dostępnych technologii rozpoznawania i wydobycia kopalin. Nie mamy wdrożonych formalnych regulacji dotyczących zasad typowania surowców strategicznych czy kluczowych. Poziom ochrony udokumentowanych złóż kopalin jest wysoce niedostateczny, a zasobów prognostycznych czy perspektywicznych – praktycznie żaden. Mówiąc szerzej, brak jest integralnej, całościowej koncepcji zarządzania zasobami mineralnymi kraju, w połączeniu z wprowadzeniem nowoczesnej i kompleksowej regulacji w zakresie gospodarowania wnętrzem Ziemi i jego zasobami poprzez nową ustawę o standardzie kodeksowym. Postulaty te Komitet zgłaszał wielokrotnie, w sposób całościowy np. w stanowisku Komitetu z 10.10.2019 roku w sprawie postulowanych zmian w zakresie prowadzenia działalności geologicznej i górniczej w Polsce.

PRZEWODNICZĄCY
Komitetu Zrównoważonej Gospodarki
Surowcami Mineralnymi PAN

Prof. dr hab. inż. Eugeniusz Mokrzycki